

**Tarixi faktlar göstərir ki, strateji baxımdan mü-
hüm əhəmiyyətə malik olan Azərbaycanın
Qarabağ bölgəsinin dağılıq hissəsinə İrandan
və Türkiyədən çoxlu sayda erməni əhəlisinin
köçürülməsinə XIX əsrin əvvəllərində başlan-
mışdır. Çar Rusiyasının müstəmləkəçilik siya-
sətinin tərkib hissəsi olan bu köçürülmə prosesi
bütün XIX əsr boyunca davam etdirilmiş və nəti-
cədə regionda demografik vəziyyətə təsir gös-
tərmişdir. Ermənilərin bu bölgədə süni surətdə
çoxaldılması onların XX əsrin əvvəllərindən
başlayaraq Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları-
nın baş qaldırmasına səbəb olmuşdur.**

“Böyük Ermənistan” ideyası ilə yaşayan ermənilər öz məqsədlərinə çatmaq üçün xarici himayədarların köməyi ilə müxtəlif vaxtlarda azərbaycanlılara və türklərə qarşı dəhşətli terror və soyqırımı həyata keçirməklə etnik təmizləmə siyasəti aparmışlar. Belə ki, Azərbaycan xalqı son 200 il ərzində erməni millətçilərinin davamlı olaraq etnik təmizləmə, soyqırımı və təcavüzkar siyasətinə məruz qalaraq, öz tarixi torpaqlarından didərgin salınmış, qaçqın və məcburi köçküncə çevrilmişlər.

Sovet dövründə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin dağılıq hissəsində yaşayan erməni icması bütün siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni məsələləri əhatə edən muxtariyyətə malik olsa da, Ermənistan öz ərazi iddialarını bir neçə dəfə ortaya atmış, ancaq istəyinə nail ola bilməmişdir.

Lakin, bunun əvəzində 1947-ci il dekabrın 23-də SSRİ Nazirlər Sovetinin “Ermənistan SSR-dən kolxozçu və digər azərbaycanlı əhəlinin Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında” qərarına əsasən 1948-53-cü illərdə azərbaycanlıların tarixi torpaqlarından, xüsusilə də İrəvan və onun ətraf rayonlarından kütləvi şəkildə deportasiya olunması nəticəsində 150 minə yaxın soydaşımız zorakılıqla Azərbaycanın aran rayonlarına köçürülmüşdür.

XX əsrin 80-ci illərinin ikinci yarısında ermənilər özlərini yaxın və uzaq xaricdəki himayədarlarının köməkliyi ilə “Böyük Ermənistan” ideyasını həyata keçirmək üçün əşkarlıq və demokratiyadan istifadə edərək yenidən Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinə ərazi iddialarını irəli sürdülər. SSRİ-nin süqutu ətrafında Dağlıq Qarabağ bölgəsində yaşayan ermənilərə Azərbaycanın adını arınlaraq Ermənistanla birləşməyin zorurluğuna nail olmaq ideyasını süni surətdə qəbul etdilər. Təcavüzkar dövlət buna nail olmaq üçün Dağlıq Qarabağdan 50 min azərbaycanlı soyqırımı və təcavüz məruz qoyub didərgin salmış, eləcə də Ermənistandan 250 min azərbaycanlı tarixən yaşadığı torpaqlardan zorakılıqla deportasiya etmişdir.

Belə ki, 1988-ci ildə keçmiş SSRİ rəhbərliyinin himayədarlığı sayəsində Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsinə dair ərazi iddiasında olan Ermənistan parlamentinin gizli göstərişinə əsasən, iki həftə ərzində, 1988-ci il noyabrın 22-dən dekabrın 7-dək olan müddət ərzində azərbaycanlılar yaşayan 22 rayonda 170 sif və 94 qarışıq (ermənilərlə) yaşayış məskənləri boşaldılmış, nəticədə 200 mindən artıq azərbaycanlı əhali Azərbaycana qovulmuşdur.

Nəticədə, Ermənistanı azərbaycanlılardan təmizləməyə aksiya həyata keçirilənək, 216 azərbaycanlı vətəndaşın qətlə yetirilmiş, minlərlə qadın, uşaq və qoca xəsarət almış, on minlərlə ailənin ölməli qarət olunmuşdur.

Mono-etnik dövlət yaratmağa nail olan Ermənistan silahlı qüvvələri ona himayədarlıq edən dövlətlərin köməyindən istifadə edərək, Dağlıq Qarabağ bölgəsinin (4,4 min kv.m) hüdədlərindən kənarı yerləşən və onun ətrafında 4 dəfə böyük olan Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan bölgələrini işğal etdilər. Bütün bu ərazilər ermənilər tərəfindən etnik təmizləməyə məruz qalmışdır. Belə ki, Ermənistanın ərazi iddiası obyektı olan Dağlıq Qarabağın 120 min nəfərlik erməni icmasını öz müqəddəratını təyin etmək cəhdi kimi qələmə verildiyi bu proses Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən 1 milyondan çox əhəlinin (ümumi əhəlinin 15%-i) öz torpağında qaçqın vəziyyətinə düşməsinə gətirib çıxartdı.

Hazırda Azərbaycan ərazisinin 20 faizdən çox hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal altındadır. İşğal nəticəsində 900-ə yaxın yaşayış məntəqəsi, 22 muzey və 4 rəsm qalereyası, tarixi əhəmiyyətli olan 9 saray, nadir tarixi əhəmiyyətli 40 min muzey sənəti və eksponatı, 44 məbəd və 9 məscid dağıdılmış, talan edilmiş və yandırılmışdır. Bun-

Hələ faciədən 4 ay əvvəl, yəni 1991-ci il oktyabrın sonunda şəhərə gedən bütün avtomobil yolları bağlanmış və Xocalı mühasirəyə alınmışdı. Bununla yanaşı, yanvarın 2-dən Xocalıya elektrik enerjisi də kəsilmişdi.

Beləliklə, artıq Xocalının Azərbaycanın digər bölgələri ilə bütün əlaqələri kəsilmiş, yalnız yeganə nəqliyyat vasitəsi vertolyot qalmışdı. Ancaq bir neçə ay sonra Xocalı ilə vertolyot əlaqəsi də kəsildi. Yəni, 1992-ci ilin yanvarın 28-də Ağdamdan Şuşaya uçan 21737 saylı Mi-8 vertolyotu şəhərə çatmamış, Xəlfəli kəndinin üzərində Xankəndi tərəfindən atılan raket atəşi nəticəsində partladıldı, içərisində olan 3 nəfər heyət üzvü və 41 sərnişin həlak oldu. Bundan sonra isə, Ermənistan ordusu bir-birinin ardınca yuxarı Qarabağda azərbaycanlılar yaşayan sonuncu yaşayış məntəqələrini də işğal etdilər.

Belə ki, Sovet rəhbərliyinin çox ciddi və bağlıslanmış səhvləri və ermənipəst siyasəti 1990-cı ilin sonu-1991-ci ilin əvvəllərində vəziyyəti getdikcə kəskinləşməsinə gətirib çıxartdı, DQMV və Azərbaycanın Ermənistanla həmsərhəd bölgələrini

Ermənistanın etnik təmizləmə, soyqırımı və işğalçılıq siyasətinin nəticələri

də erməni təcavüzü daha geniş miqyas aldı.

Bu illərdə Moskva-Baki sərnişin qatarlarında, Tbilisi-Baki, Tbilisi-Ağdam, Ağdam-Şuşa, Ağdam-Xocalı marşrutları üzrə avtomobillərdə törədilən terror aktları nəticəsində yüzlərlə azərbaycanlı həyatına son qoyuldu. Minlərlə azərbaycanlı Moskvanın hakim dairələri tərəfindən himayə edilən ermənilərin işğalçılıq siyasətinin qurbanı oldu.

Təəssüf ki, hadisələrin başlanğıcında erməni separatçıları nın qarşısını alınmaması vəziyyəti get-gedə kəskinləşdirirdi. Nəticədə, ermənilər Azərbaycan hökuməti tərəfindən nəzarət olunmayan vilayətdə Ermənistan dövlətinin silahlı dəstələri və hərbi texnikanın köməyi ilə azərbaycanlılara qarşı daha qanlı cinayətlər törətdilər ki, bu da münasibətin böyüyüb irimiqəyi mühəribəyə çevrilməsinə səbəb oldu.

1991-ci ildən Qarabağın dağılıq hissəsində baş verən hadisələrin gərginliyi get-gedə artırdı. Artıq ictimai-siyasi vəziyyət böyük fəlakətin yaxınlaşmasında xəbər verirdi. 1991-ci ilin iyun-dekabr aylarında erməni silahlı qüvvələrinin Xocavəndin Qaradağlı və Əskəran rayonunun Məşəli kəndinə hücumu nəticəsində 12 nəfər öldürüldü, 15 nəfər isə yaralandı. Həmin ilin avqust və sentyabr aylarında Şuşa-Cemilli, Ağdam-Xocavənd və Ağdam-Qaradağlı avtobuslarının erməni silahlı dəstələri tərəfindən atəşə tutulması nəticəsində 17 nəfər həlak oldu, 90 nəfər qədr azərbaycanlı yaralandı.

1991-ci ilin oktyabrın sonunda və noyabr ayı ərzində Qarabağın dağılıq hissəsindəki 30-dan çox yaşayış məntəqəsi, o cümlədən Taşqış, İmarət-Qorvənd, Sırxavənd, Məşəli, Cemilli, Umudlu, Qaradağlı, Kərkicahan və s. bu kimi digər strateji əhəmiyyətə malik kəndlərimiz ermənilər tərəfindən yandırıldı, dağıdıldı və talan edildi.

Ümumiyyətlə, 1988-1991-ci illərdə, yəni hadisələrin başlanğıcından SSRİ-nin süqutuna qədər olan dövrdə İttifaq hakimi dairələri tərəfindən himayə edilən Ermənistan Azərbaycana qarşı açıq-əşkar təcavüzkarlıq siyasəti yeritmiş, nəticədə dinc sakinlər qətlə yetirilmiş, yaşayış məntəqələri dağıdılmış, talan edilmiş və yandırılmışdır. Bu illər ərzində Dağlıq Qarabağda ermənilər tərəfindən törədilmiş 2559 qətlə, 315 silahlı basqın, 1388 atəşə tutma halları qeyd edilmişdir ki, bunların da nəticəsində 514 nəfər həlak olmuş, 1318 nəfər yaralanmışdır.

1992-ci ilin əvvəllərində ermənilər daha dəhşətli cinayətlər törətdilər. Belə ki, fevral ayının birinci günlərində Şuşanın Malibaylı və Quşçular, eləcə də Dağlıq Qarabağdan kənarı yerləşən Kəlbəcər, Ağdam kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən zəbt olundu.

Hücum zamanı 100-dən çox azərbaycanlı öldürüldü, 140-dan çoxu yaralanmış və əsir götürülmüşdür. Bu qanlı hadisələr Xankəndində yerləşdirilmiş Rusiyanın 366-cı motoatçı və 81-ci alayının iştirakı ilə həyata keçirilmişdi.

Fevralın 13-dən 17-dək isə, ermənilərin Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndinə hücumu nəticəsində 92 nəfər müdafiəçi və 54 nəfər sakin öldürülərək siləhsiz qoyulmuşdu, 117 nəfər kənd əhalisi (uşaq, qadın, qoca, cavan) girov götürülmüş və sonradan onların 77 nəfəri amansızlıqla qətlə yetirilmişdi. Bundan əlavə, 1991-ci il iyunun 28-də Ermənilər həmin kəndin Vərəni fermasında 6 nəfəri yandırmışlar.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri Xankəndinə yerləşən 23-cü diviziyasına təhvil olan 366-cı motoatçı alayın 10 tankı, 16 zirehli transporteri, 9 piyadaların döyüş maşını, 110 nəfər hərbi mütəxəssisi və xeyli canlı qüvvəsi ilə Xocalı mühasirəyə aldı. Ermənilər ən müasir silahlarla şəhərə hücum edərək Xocalı şəhərini yerlə-yeksan etdilər. Çoxsaylı ağır texnika ilə şəhər tamamilə dağıdılmış, yandırılmış və insanlar xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir. Onların içərisində başları kəsilən, gözləri çıxarılan, dərisi soyulmuş, diri-diri yandırılan və digər şəkildə salınanlar çoxluq təşkil edirdi.

Bu soyqırım nəticəsində, təsəlli rəqəmlərə görə, 613 nəfər öldürülmüşdü ki, onlardan 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın, 70 nəfəri isə qocalar idi. 8 ailə tamamilə məhv edilmişdi. 487 nəfər sığınacaq almışdı ki, onlardan da 76-sı uşaqdır. Bundan əlavə, 1275 nəfər əsir götürülmüş, 150 nəfər itkin düşmüşdür.

Qüvvələr nisbəti qeyri-bərabər olan döyüşlərdən sonra Xocalıda olan özünümüdafiə qüvvələri son nəfərinə qədər vuruşaraq düşməni çox ciddi müqavimət göstərdilər. Bunun özü də dövrə müdafiə qabiliyyəti zəif olan bir şəhəri müdafiə edən insanların göstərdiyi ən böyük qəhrəmanlıq nümunəsi idi. Xocalıya hücum zamanı mühasirədə qalmış şəhərin 3000 nəfərədək silahsız mülki əhalisi düşməndən xilas olmaq üçün şəhəri tərk etdi. Çox təəssüf ki, o dövrdə Xocalıya heç bir kömək göstərilməmiş səbəbindən həmin əhəlinin, demək olar ki, böyük bir hissəsi erməni vətənlərindən xilas ola bilmədi.

İstintaq materiallarından məlum olur ki, hücum rəhbərlik edən və hazırda Ermənistanın müdafiə naziri olan Seyran Ohanyanın, eləcə də 366-cı alayın 3-cü batalyonunun komandiri Yevqeni Nabokixinin komandanlığına əlavə olaraq 50-dən çox erməni zabiti və gizirləri iştirak etmişlər.

Hətta, Rusiya mətbuatında da erməni qəddarlığını sübut edən

məqalələr yer almışdır. Belə ki, “İzvestiya” qəzetinin 1992-ci il 13 mart tarixli sayında rus hərbiçisinin dili ilə aşağıdakı məlumat öz əksini tapmışdı. Mayor Leonid Kravets: Mən təpənin üstündə 100-ə yaxın meyiti gözələ gördüm. “Bir oğlanın başı yox idi, hər yanda xüsusi qəddarlıqla öldürülmüş qadın, uşaq və qoca meyiti görünürdü”. Ermənilərin Xocalıda törətdikləri vəhşilikləri faktlarla sübut edən Rusiyanın “Memorial” Hüquq-Müdafiə Mərkəzinin məlumatında hətta, diri adamın başının dərindən soyulması faktı da qeydə alınmışdır. Bununla yanaşı erməni-rus birləşmiş silahlı qüvvələrinin azərbaycanlı əhaliyə qarşı Xocalıda insanlığa sığmayan və misli görünməmiş qəddarlığı hadisədən az sonra dünyanın ən nüfuzlu mətbu orqanlarının səhifələrində də öz əksini tapmışdır.

Ermənilərin ən müasir texnikası və müzdlü dəstələri haqqında erməni lobbisinin geniş fəaliyyət göstərdiyi Fransada nəşr olunan “Valer aktuel” jurnalı 14 mart 1992-ci il sayında hadisə haqqında məlumat verərək yazırdı: “Bu “müxtər regionda” erməni hərbi birləşmələri Yaxın Şərqdən gələnlərlə ən müasir hərbi texnikaya, o cümlədən vertolyotlarla malikdirlər. ASALA-nın Livanda və Suriyada hərbi düşərgələri və silah-sursat anbarları var. Ermənilər Qarabağ azərbaycanlılarını məhv etmiş, 100-dən çox müsəlman kəndində qırqın törətmişlər”. Bundan əlavə, Fransanın “Le Monde” qəzeti 1992-ci il 14 mart tarixli sayında ermənilərin törətdikləri vəhşiliklər haqqında yazıb: “Ağdamda olan xarici jurnalistlər Xocalıda qətlə yetirilmiş qadınlar və uşaqlar arasında başının dərisi soyulmuş, dirimə qırxılmış üç meyit görmüşlər. Bu azərbaycanlıların təbliğati deyil, realıdır”.

Ermənilərin törətdiyi vəhşilikləri sağ qalmış xocalılıların dili ilə İngiltərənin “The Times” qəzeti 1992-ci il 1 mart tarixli sayında belə təsvir edirdi: “Erməni əsgərləri yüzlərlə ailəni qırmaq-çatmaq. Sağ qalanlar deyirlər ki, ermənilər 450-dən artıq azərbaycanlı güllələmişlər, onların da çoxu qadınlar və uşaqlardır. Yüzlərlə, bəlkə də minlərlə adam itkin düşmüşdür. Xocalıdan qaçan digər qadınlarla və uşaqlarla bir yerdə Ağdamda gəlməsi Raziyə Aslanova deyir ki, onlara arıd-arası kəsilmədən atəş açırdılar. İnsanları diri-diri yandırıb, başlarını dərisini soyurdular”. Dediyyə görə, əri, qayını və oğlu qətlə yetirilmiş, qızı isə itkin düşmüşdür.

Bundan əlavə, İngiltərənin “Faynensl Tayms” qəzeti 1992-ci il 14 mart tarixli sayında rus ordusunun tərkibində ermənilərin olması haqqında yazırdı: “General Polyakov bildirdi ki, 366-cı alaydan olan 103 erməni hərbi qoçluğuşu Dağlıq Qarabağda qalmışdır”.

Lakin, 1992-ci il martın 2-də Xocalı soyqırımında izləri itirmək üçün ruslara məxsus olan

366-cı motoatçı alay Gürcüstanın Vaziani şəhərinə köçürülmüş, martın 10-da isə marşal Şapoşnikovun əmrinə əsasən alay ləğv edilərək tərkibi başqa alaylara paylanmışdır.

Bütün dünyanın gözü qarşısında baş verən bu dəhşətli soyqırımın əsl mahiyyəti yalnız ümummilli lider Heydər Əliyev 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə yenidən qayıtdıqdan sonra açıqlanmışdır. 1994-cü ilin fevralında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Xocalı soyqırımına siyasi-hüquqi qiymət vermişdir. Bundan əlavə azərbaycanlılara qarşı zaman-zaman törədilmiş soyqırımı ilə əlaqədar ümummilli lider Heydər Əliyevin 1998-ci il martın 26-da imzaladığı fərmanla 31 mart azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edilmişdir.

2002-ci il fevralın 25-də ümummilli lider Heydər Əliyev Xocalı soyqırımını 10-cu ildönümü ilə əlaqədar Azərbaycan xalqına müraciətində bu amansız soyqırımı əsl qiyməti vermişdir: “Xocalı faciəsi 200 ilə yaxın bir müddətdə erməni-sovinist millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı müntəzəm olaraq

Xocalı faciəsi 200 ilə yaxın bir müddətdə erməni sovinist-millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı müntəzəm olaraq həyata keçirilən etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin davamı və ən qanlı səhifəsidir.

Heydər ƏLİYEV
ümummilli lider

lamışdır. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Xocalı faciəsinin ildönümü 2010-cu ildə dünyanın 100-dən çox ölkəsində qeyd olunmuşdur. Soyqırımına həsr olunmuş silsilə tədbirlər fondun hazırladığı təbliğat materialları əsasında həyata keçirilir. Hazırda Heydər Əliyev Fondunun ayrı-ayrı ölkələrdə geniş miqyasda təşkil etdiyi və faciənin həqiqətlərinin yayılmasına yönəldilmiş anım tədbirləri Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəlik tərəfindən İslam Konfransı Təşkilatının (İKT) Əməkdaşlıq və Dialog Uğrunda Gənclər Forumu çərçivəsində uğurla davam edir.

2008-ci il mayın 8-də, Şuşa şəhərinin işğalının ildönümündə İslam Konfransı Təşkilatının (İKT) Gənclər Forumunun (İKGF) mədəniyyətərarası dialoq üzrə baş əlaqələndiricisi

daha ciddi nəticələr verməkdədir. Belə ki, artıq Xocalı soyqırımının 14-cü, 15-ci və 16-cı ildönümü Moskvada, Almaniyada, ABŞ-da, Türkiyədə, Ukrayna, Qazaxıstan, Gürcüstan, Küveyt və dünyanın bir çox ölkələrində qeyd olunmuşdur. 2005, 2006, 2007-ci ilin fevralında Türkiyə Böyük Millət Məclisinin xüsusi iclaslarında Xocalı soyqırımı ilə bağlı məsələ geniş müzakirə olunmuşdur. 2011-ci ildə Xocalı soyqırımının 19-cu ildönümü ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasında anılmışdır. Bu il fevralın 19-dan 26-dək isə Türkiyənin ayrı-ayrı şəhərlərində “Xocalı həftəsi” adlı tədbirlər programı çərçivəsində müxtəlif anım mərasimləri və aksiyaları keçiriləcəkdir. Dünyanın bir sıra şəhərlərində də artıq bu tədbirlər geniş miqyas almaqdadır. Beynəlxalq hüquqa görə soy-

qırımı sülh və insanlıq əleyhinə yönəldən əməldir və ən ağır cinayət hesab edilir. Bu barədə BMT Baş Məclisinin 1948-ci il 9 dekabr tarixli 260 (III) sayılı qətnaməsi qəbul edilmiş və 1961-ci ildən qüvvəyə minən “Soyqırımı cinayətinin qarşısını almaq və cəzalandırılması” konvensiyada soyqırımı cinayətinin hüquqi əsası təsbit olunmuşdur.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü zamanı həmin konvensiyada təsbit edilmiş soyqırımı cinayətinin təşkil edən bütün əməllər azərbaycanlılara qarşı təbiiq olunmuşdur. Bu işğalçı dövlətin yürütdüyü təcavüzkar siyasəti 20 ilən artıqdır ki, dünya ictimaiyyətinin gözü qarşısında baş verir. Ona görə də dövlətimiz bu konvensiyanı rəhbər tutaraq, Ermənistan Respublikasına qarşı Beynəlxalq Məhkəmədə iddia qaldırmaq üçün bütün hüquqi əsaslara malikdir.

Münasibətin nizam salınması prosesində Azərbaycan dövləti və onun başçısı cənab İlham Əliyev ilk növbədə sülh variantına üstünlük verir. Lakin Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqı və dövlətinin bu işğalçı təmizləmə siyasəti və torpaqların müvafəqətə olaraq itirilməsi ilə heç vaxt barışmayacağını bildirməklə yanaşı, öz torpaqlarımızı azad etmək üçün tam əsasımızın olduğunu və bunun beynəlxalq hüquq normaları ilə təsdiq edildiyini vurğulamışdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev 2011-ci il fevralın 10-da Goranboya məcburi köçkünlər üçün salınmış yaşayış məhəlləsinin açılışında Xocalı soyqırımının XX əsrin ən böyük cinayətlərindən biri olduğunu bildirmişdir: “Xocalı soyqırımı ermənilərin vəhşiliyini göstərmişdir. Amma yəni də deyirəm, hələ ki, dünyada iktidarı saxlayan siyasi mövqeyə, erməni lobbisi, dünya erməniliyi və onların havadarları çalışır ki, ermənilər bu vəziyyətdən çıxarsınlar. Biz isə bundan sonra da çalışacağıq ki, bütün dünya Xocalı haqqında bilsin. Bizim indi imkanlarımız da artır, o cümlədən təbliğat imkanlarımız genişlənir. Biz istənilən ölkədə diaspor təşkilatlarımızın xəttili, dövlət xəttili istənilən tədbiri, konfransı keçirə bilərik. Bunu edirik və bu həqiqətləri bütün dünyaya çatdırırıq. Mən əminəm ki, gün gələcək Xocalı faciəsinin törədən, dinc əhaliyə qarşı qəddarlıq göstərən, dinc əhalini məhv edən erməni cinayətkarları məhkəmə qarşısında cavab verəcəklər. O gün gələcəkdir”.

Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə “Xocalıya ədalət” kampaniyası təsis edilmiş, fəaliyyətinə isə 2009-cu ilin fevralından start verilmişdir. Hazırda 30-dan artıq ölkədə yüzlərlə könüllünün iştirakı ilə uğurla davam etdirilən “Xocalıya ədalət” beynəlxalq informasiya və təşviqat kampaniyası da bu işə öz töhfəsini verib gətirdikləri sənədlərdə erməni

soyqırımını sülh və insanlıq əleyhinə yönəldən əməldir və ən ağır cinayət hesab edilir. Bu barədə BMT Baş Məclisinin 1948-ci il 9 dekabr tarixli 260 (III) sayılı qətnaməsi qəbul edilmiş və 1961-ci ildən qüvvəyə minən “Soyqırımı cinayətinin qarşısını almaq və cəzalandırılması” konvensiyada soyqırımı cinayətinin hüquqi əsası təsbit olunmuşdur.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü zamanı həmin konvensiyada təsbit edilmiş soyqırımı cinayətinin təşkil edən bütün əməllər azərbaycanlılara qarşı təbiiq olunmuşdur. Bu işğalçı dövlətin yürütdüyü təcavüzkar siyasəti 20 ilən artıqdır ki, dünya ictimaiyyətinin gözü qarşısında baş verir. Ona görə də dövlətimiz bu konvensiyanı rəhbər tutaraq, Ermənistan Respublikasına qarşı Beynəlxalq Məhkəmədə iddia qaldırmaq üçün bütün hüquqi əsaslara malikdir.

Münasibətin nizam salınması prosesində Azərbaycan dövləti və onun başçısı cənab İlham Əliyev ilk növbədə sülh variantına üstünlük verir. Lakin Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqı və dövlətinin bu işğalçı təmizləmə siyasəti və torpaqların müvafəqətə olaraq itirilməsi ilə heç vaxt barışmayacağını bildirməklə yanaşı, öz torpaqlarımızı azad etmək üçün tam əsasımızın olduğunu və bunun beynəlxalq hüquq normaları ilə təsdiq edildiyini vurğulamışdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev 2011-ci il fevralın 10-da Goranboya məcburi köçkünlər üçün salınmış yaşayış məhəlləsinin açılışında Xocalı soyqırımının XX əsrin ən böyük cinayətlərindən biri olduğunu bildirmişdir: “Xocalı soyqırımı ermənilərin vəhşiliyini göstərmişdir. Amma yəni də deyirəm, hələ ki, dünyada iktidarı saxlayan siyasi mövqeyə, erməni lobbisi, dünya erməniliyi və onların havadarları çalışır ki, ermənilər bu vəziyyətdən çıxarsınlar. Biz isə bundan sonra da çalışacağıq ki, bütün dünya Xocalı haqqında bilsin. Bizim indi imkanlarımız da artır, o cümlədən təbliğat imkanlarımız genişlənir. Biz istənilən ölkədə diaspor təşkilatlarımızın xəttili, dövlət xəttili istənilən tədbiri, konfransı keçirə bilərik. Bunu edirik və bu həqiqətləri bütün dünyaya çatdırırıq. Mən əminəm ki, gün gələcək Xocalı faciəsinin törədən, dinc əhaliyə qarşı qəddarlıq göstərən, dinc əhalini məhv edən erməni cinayətkarları məhkəmə qarşısında cavab verəcəklər. O gün gələcəkdir”.

Bu uğurlu kampaniya başlandıqdan sonra İKT xarici işlər nazirləri tərəfindən Xocalı faciəsinin kütləvi qırğın kimi qiymətləndirmək barədə qətnamənin qəbuluna nail olunmuşdur. 2009-cu ilin iyulunda isə İKT Gənclər Forumu ilə İSESKO arasında imzalanmış anlaşma nəticəsində Xocalı faciəsi haqqında məlumatın İKT ölkələrinin tarix dərslərinə salınması barədə razılıq əldə edilmişdir.

Soyqırımın tanınması və qətləmə siyasəti qıymət verilməsi istiqamətində görülən işlər artıq

soyqırımı sülh və insanlıq əleyhinə yönəldən əməldir və ən ağır cinayət hesab edilir. Bu barədə BMT Baş Məclisinin 1948-ci il 9 dekabr tarixli 260 (III) sayılı qətnaməsi qəbul edilmiş və 1961-ci ildən qüvvəyə minən “Soyqırımı cinayətinin qarşısını almaq və cəzalandırılması” konvensiyada soyqırımı cinayətinin hüquqi əsası təsbit olunmuşdur.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü zamanı həmin konvensiyada təsbit edilmiş soyqırımı cinayətinin təşkil edən bütün əməllər azərbaycanlılara qarşı təbiiq olunmuşdur. Bu işğalçı dövlətin yürütdüyü təcavüzkar siyasəti 20 ilən artıqdır ki, dünya ictimaiyyətinin gözü qarşısında baş verir. Ona görə də dövlətimiz bu konvensiyanı rəhbər tutaraq, Ermənistan Respublikasına qarşı Beynəlxalq Məhkəmədə iddia qaldırmaq üçün bütün hüquqi əsaslara malikdir.

Münasibətin nizam salınması prosesində Azərbaycan dövləti və onun başçısı cənab İlham Əliyev ilk növbədə sülh variantına üstünlük verir. Lakin Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqı və dövlətinin bu işğalçı təmizləmə siyasəti və torpaqların müvafəqətə olaraq itirilməsi ilə heç vaxt barışmayacağını bildirməklə yanaşı, öz torpaqlarımızı azad etmək üçün tam əsasımızın olduğunu və bunun beynəlxalq hüquq normaları ilə təsdiq edildiyini vurğulamışdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev 2011-ci il fevralın 10-da Goranboya məcburi köçkünlər üçün salınmış yaşayış məhəlləsinin açılışında Xocalı soyqırımının XX əsrin ən böyük cinayətlərindən biri olduğunu bildirmişdir: “Xocalı soyqırımı ermənilərin vəhşiliyini göstərmişdir. Amma yəni də deyirəm, hələ ki, dünyada iktidarı saxlayan siyasi mövqeyə, erməni lobbisi, dünya erməniliyi və onların havadarları çalışır ki, ermənilər bu vəziyyətdən çıxarsınlar. Biz isə bundan sonra da çalışacağıq ki, bütün dünya Xocalı haqqında bilsin. Bizim indi imkanlarımız da artır, o cümlədən təbliğat imkanlarımız genişlənir. Biz istənilən ölkədə diaspor təşkilatlarımızın xəttili, dövlət xəttili istənilən tədbiri, konfransı keçirə bilərik. Bunu edirik və bu həqiqətləri bütün dünyaya çatdırırıq. Mən əminəm ki, gün gələcək Xocalı faciəsinin törədən, dinc əhaliyə qarşı qəddarlıq göstərən, dinc əhalini məhv edən erməni cinayətkarları məhkəmə qarşısında cavab verəcəklər. O gün gələcəkdir”.

Bu uğurlu kampaniya başlandıqdan sonra İKT xarici işlər nazirləri tərəfindən Xocalı faciəsinin kütləvi qırğın kimi qiymətləndirmək barədə qətnamənin qəbuluna nail olunmuşdur. 2009-cu ilin iyulunda isə İKT Gənclər Forumu ilə İSESKO arasında imzalanmış anlaşma nəticəsində Xocalı faciəsi haqqında məlumatın İKT ölkələrinin tarix dərslərinə salınması barədə razılıq əldə edilmişdir.

Soyqırımın tanınması və qətləmə siyasəti qıymət verilməsi istiqamətində görülən işlər artıq

soyqırımı sülh və insanlıq əleyhinə yönəldən əməldir və ən ağır cinayət hesab edilir. Bu barədə BMT Baş Məclisinin 1948-ci il 9 dekabr tarixli 260 (III) sayılı qətnaməsi qəbul edilmiş və 1961-ci ildən qüvvəyə minən “Soyqırımı cinayətinin qarşısını almaq və cəzalandırılması” konvensiyada soyqırımı cinayətinin hüquqi əsası təsbit olunmuşdur.

Elçin ƏHMƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında Dövlət
İdarəçilik Akademiyası
beynəlxalq münasibətlər və
xarici siyasət kafedrasının
dosenti, siyasi elmlər üzrə
fəlsəfə doktoru